

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. IX. Libertatem ad bonum & malu[m] in hominibus dari ex antiquis
Philosophis ostenditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

arbitrio, cap. 30. ubi hæreticos idem cum Janfenio circa Divi Augustini hac in re mentem contententes nervosè refutat.

IX. Quo pacto dicat S. Augustinus hominem peccare, dum non potest resistere cupiditati.

IX. Quando verò interdum S. Augustinus asserit hominem, qui urgenti cupiditati resistere non potest, peccare nihilominus, idque ita peccatum esse, ut etiam sit pœna peccati: solum vult S. Doctor hominem per Adami lapsum adeo imbecillum esse factum, ut sine gratiæ præsidio, vehementi tentationi resistere nequeat: nihilominus, cum Deus paratus semper sit ad opem ei & auxilium, seu gratiam præstandam, hanc si non petat, suâ culpâ non petit, ad gratiam quippe petendam nulli deest gratia, imò nec ad quodcunque peccatum vitandum, ut postea ostendam. Adde impotentiam hanc ad non peccandum, sicque homines, etiam in pura natura haberent libertatem indifferentiæ, seu potentiam physicam ad non peccandum.

X. Aliorū Patrum de libertate indifferentia sententia declarata est supra, Sect. 6.

X. Alios etiam præter S. Augustinum ex Sanctis Patribus ad hunc errorem, homines scilicet per lapsum primi parentis indifferentiam ad bonum & malum perdidisse, probandum affert Janfenius: sed frustra; tam clarè enim hac in re loquuntur Patres, tum Græci, tum Latini, de quorum dicta retulimus supra sectione sexta, ut de eorum mente nullus relictus sit ambigendi locus, nec quisquam, nisi animi gratia, quid in hoc puncto senserint, dubitare possit.

SECTIO NONA.

Libertatem ad bonum & malum in hominibus dari, ex antiquis Philosophis ostenditur.

I. Quid Philosophi de libertate senserint, non inusliter inquiruntur.

I. QUAMVIS apertè adeo libertatem indifferentiæ in hominibus reperiri ex dictis constat, ut nullus nisi planè perversissimus inficias ire possit: ut tamen res hæc magis innotescat, quid multis retro sæculis de libertate hominis Philosophi solo naturæ ductu senserint, hic ascribam, ut qui hoc tempore in libero arbitrio negando adeo sunt pertinaces, hunc suum errorem a Philosophis, omni fidei lumine destituti, priùs confutatum videant, quàm natum.

II. Quatuor præcipua Philosophorum secta.

II. Florentibus ergo quondam Athenis, quatuor præ reliquis ibidem eminebant Philosophorum sectæ, Academicæ, Peripateticæ, Stoicæ, & Cynicæ, quos cuncti veluti viros eximios, doctrinæque & sapientiæ præstantes intuebantur. Hi, licet in variis non leviter dissiderent, acerrimæque, ferventibus ut sit calore Philosophico animis, inter se disceptarent, dum quisque suæ tueri dignitatem scholæ exsultationemque pro viribus contenderet; circa hominis tamen libertatem, ne minima inter ipsos reperiebatur opinionum discrepantia, sed in eâ astruendâ firmandaque omnes maximè erant & sibi & veritati concordēs.

III. Hominis libertatem cum Academicis defendit Plato.

III. Hinc Academicorum Princeps Plato liberum hominis arbitrium, potestatemque se in utramque partem pro libito inspicendi, bonumque & malum amplectendi defendit. Quare de homine dicitur sic scribit: Liber, inquit, est animus, ejusque in potestate, ut agat vel non agat relinquitur, neque ulla cogitur necessitate. Magistrum suum sequuntur Pleusippus, Xenocrates, Polemon, Crates Atheniensis, Crantor, Carneades, & alii.

Hanc verò conclusionem, homines scilicet esse ad bonè vel malè operandum liberos, & ab omni necessitatis vinculo immunes, multò adhuc apertius tradit, variisque adductis rationibus demonstrat Aristoteles, tum libro Metaphysicorum nono, tum alibi. In libris verò Ethicorum hanc veritatem, hominem scilicet in suis operationibus esse liberum, statuit tanquam totius honestæ, atque ad virtutis normam exigendæ vitæ fundamentum, laudisque omnis & vituperii fontem ac radicem. Inter alia autem hæc habet: In nostrâ potestate est, ut frugi simus, aut nequam. Imò tam clarum Aristoteli videbatur, hominem sui juris esse, ut cum hæc duo, humanæ scilicet voluntatis in agendo indifferentiam, & Dei præscientiam inter se conciliare non posset, futurorum potius cognitionem in Deo negare elegerit, quàm hominem in operando esse liberum. Quem etiam hac in parte secutus Cicero, à Deo similiter actionum nostrarum scientiam sustulit, ne quidquam officeret libertati: de quo proinde S. Augustinus, Ut homines, inquit, liberos faceret, fecit sacrilegos: utpote qui Deum maximâ perfectione per summum scelus spoliaret. Aristotelem ducem suum sequuntur Peripatetici, Theophrastus, Strato, Lycon, Demetrius Phalæreus, Heraclides, & alii.

IV. Eandem in libertate cum Peripateticis tradit Aristoteles.

S. August. l. 1. de Civ. Dei, cap. 5.

V. Zeno cum Stoicis homines imperantibus turbat à necessitate immunit.

Zenoni pro negantibus libertatem remedium.

Nec in eadem astruendâ, stabiliendaque veritate minus seduli fuerunt cum Zenone Stoici, quicquid fati cætera subjecerent, & secretâ quadam vi agi omnia assererent; hominum tamen inde voluntates eximebant, easque in operando liberas omnino statuebant, & expeditas. Hinc scitum illud de Zenone fertur: servum is in furto deprehensum fuisse exceptit; hic, cum excusationis loco necessitatem obtenderet, deceretque fatale sibi fuisse furari; & cædi, inquit Zeno, multoque eum acrius exceptit, ut stoliditatem illam ab eo verberibus expelleret: hoc factò indicans, fatuum hunc errorem sustibus potius, quàm argumentis esse confutandum. Zenoni in hominis libertate astruendâ assentiuntur illius Sectatores, Cleanthes, Chryssippus, & alii.

VI. Libertatem ad bonum & malum in hominibus defendit Cynici.

Dicebat Diogenes sibi dari Magistru.

Cynici denique cum Principe suo Antisthene hominum in operando libertatem defendebant, in eoque toti erant, ut tum cohortando, tum redarguendo, tum maximè vitam supra communem, non reliquorum tantum hominum, sed etiam Philosophorum vivendi rationem instituendo, alios miris illis exemplis ad se ex parte imitandum, virtutemque in inferiori saltem gradu exercendam inducerent. Hinc Diogenes vitam in summâ asperitate, rerumque omnium indigentia transigebat, ut homines ad mediocritatem saltem aliquam, divitiisque ac deliciis moderate utendum pertraheret; dicere solitus se Chori magistrum imitari, illi enim, inquit, tonum excedunt, ut alii congruum tonum accipiant: sic ipse durum ac rigidum vivendi genus amplexus est, vehementerque illo, ut ita dicam, tono præcinuit, ut alii moderatum inde tonum sumerent, & velut Echo quadam Philosophi, fractis saltem ei vocibus responderent, modumque in utendo mundi commodis aliquem servarent. Ad hæc autem omnia velut fundamentum requirebant in hominibus libertatem, per quam nimirum ea quæ suadebantur amplecti possent: frustra etenim ad quempiam in re aliqua imitandum invitatur ii, qui id, ad quod invitatur, præstare nequeunt. Ut ergo ceteri Philosophi suos duces, ita Antisthenem in voluntatis humanæ libertate tuenda secuti sunt Cynici, Diogenes, Crates Thebanus, Metrocles, Menippus, Menedemus, & alii.

Hanc

VII. Hanc itaque Philosophorum de libertate hominum in operando sententiam concludam pulcherrimo Democriti Philosophi dicto: *Si, inquit, corpus animum in jus vocaret, haudquaquam futurum esset, ut ille numeris male administrati crimen effugeret: animus quippe in corpore velut in presidio collocatus est, & tamen plerumque mala corpori ab animo veniunt, quae nihilominus is arbitrii potestate vitare potuisset.* Haec Democritus. Neque negat Calvinus cum suis Philosophos passim liberum hominis arbitrium propugnasse: eorum tamen hac in re sententiam non magnopere curandam asserunt sectarii: nec mirum, qui enim Sanctos Ecclesiae Patres, ut supra viderimus, hominis libertatem astruentes exhiberunt, quid mirum si explodant Philosophos?

VIII. Calvinum, ut in aliis plurimis, ita & in hoc secutus Jansenius fateatur libertatem indifferentiam ab Aristotele & Philosophis defensam fuisse, & vel hoc nomine rejiciendam pronunciat, quod à Philosophis sit derivata: eam proinde quasi per contemptum Aristotelicam, & Philosophicam appellat. At parum sanè prudentet; nec enim ideo peior est ea libertatis acceptio, quod à Philosophis usurpetur, sed pluris potius facienda, nec parum inde ei accrescit momenti. Cum namque à tot viris, omni fidei lumine destitutis, communi consensu tradatur, signum est, vel ipso naturae lumine omnibus insitum esse, voluntatem nostram nullo necessitatis vinculo constrictam teneri, sed in agendo sui juris esse, posseque se in quamcunque velit partem suo arbitrato inflectere. Si autem propterea rejiciendam censcat Jansenius libertatem indifferentiam, quod ab Aristotele doceatur, eadem opera neget animal rationale esse definitionem hominis, cum ab Aristotele similiter tradatur, dicatque Jansenius esse hominem Philosophicum.

IX. Duo itaque in homine distinguunt hodie Theologi, & ante eos distinxerunt Sancti Patres, Naturam scilicet & Gratiam, quidque illa sine hac praestare possit, quid non possit, & quo pacto gratia naturam perficiat, accuratè inquisiverunt. Ad ea ergo, quae naturae vires per se praestare possunt, cognoscenda, quid merè naturale cum sint, non inutilis est antiquorum Philosophorum industria, utpote qui, & praesentis erant ingenio, & totam vitam in hujuscemodi rerum peruestigatione ponentes, eximiam earum notitiam sunt adepti, praesertim Aristoteles, ob singularem naturalium rerum scientiam, naturae à secretis dictus: de quo proinde meritò affirmari posset, à nullo hominum in hoc genere sciri, quod Aristoteles nesciret.

X. Non ergo inutiliter quae hi circa voluntatem hominis observarunt, à Theologis usurpantur, ut naturae imbecillitate, ac mutabilitate perspecta, quanta gratiae praesentia, quanta ejus, ad bene congruè ad salutis adeptionem operandam, sit necessitas dignoscatur; quo pacto, inquam, natura ex se nihil, omnia possit in eo qui illam confortat. Nullus proinde vitio cuiquam vertendum jure existimaverit, si haec interdum Theologicis Disputationibus inserat. Neque id unquam improbarunt Sancti Patres, quamvis in Sophisticam, inanesque quorundam cavillationes nonnunquam invehantur. Nec existimet quisquam, haec Theologiam, sacraeque scientiae majestatem dedecere, illius enim potius dignitatem augent, dum Philosophiam ancillari ei quodammodo, obsequiumque veluti quoddam, & famulatum praestare ostendunt. Tandem quaedam ex profanis scriptoribus decerpta, ad tractatus de rebus sacris ornandos illustrandosque as-

sumere, est quasi ex spoliis Aegyptiorum aedificare templum Deo viventi.

SECTIO DECIMA.

Nationum omnium consensu ostenditur homines esse in agendo liberos.

DIVINI imprimis Verbi Conciliorumque testimonio, Patrum insuper, Orbis luminum auctoritate, Philosophorum denique id uno ore asserentium dictis ostendi, dari in hominibus libertatem, integrumque cuique in operando esse, in quam se cunquē velit partem inflectere. Nunc aetates omnes ac nationes obeamus, videbimusque mirā cunctas in hoc consensione conspirasse, ipsiusque adeo naturae hanc vocem esse; ut, quisquis obloquitur, naturae se obloqui intelligat, suamque vocem illius voci antepone.

Quid ergo aliud probat communis illa Universi totius consuetudo, qua Urbs omnis ac Respublica, & quivis hominum coetus, aliquem semper eligit, qui ceteris cum potestate praesit, suaeque auctoritate ceteros in officio, & intra aequi rectique fines contineat: cui alios etiam adjungimus est, quorum operā, ubi res ita postulat, in deliberationibus utatur, communicique consilio quid factū opus sit decernant: quid, inquam, hoc aliud probat, quam homines sui juris esse, & in agendo liberos. Ad quid enim Magistratus, virique in dignitate constituti, si nec penes ipsos sit, quae publicè civium bono expedire judicant, praecipere, nec penes subditos parere, & quae jubentur exequi, sed necessitate nescio quā agantur potius homines, quam agant, & in opus quodcunque praecipites ruant. Ad quid etiam tot deliberationes & consilia, maturaque inter res varias aestimatio, si integrum homini non sit, quod omnibus perpensis optimum factū judicat, quodque ad finis intenti adeptionem conducere censet, Aristoteles eligere. Quare Aristoteles inanem iis de rebus deliberationem esse docet, quae necessariò eveniunt; consultationemque, ad electionem tantum liberam asserit requiri.

Homini insuper libertatem non minus aperte ostendit mos ille, qui omni semper aetate viguit, quo scilicet cuncta per Orbem nationes, tum adhortationibus, tum etiam praemiis homines ad virtutem, & praclarissima quaeque, admotis veluti calcariibus incitabant. Jam verò, ad quid tot ad virtutem stimuli, tot ad res maximas honestissimasque incitamenta, si libera hominibus potestas non sit, vel illam, vel haec amplectendi. Sanè frustra Praeceptor in Scholā discipulos ad literas & pietatem; frustra in Templo Concionator populum ad morum emendationem; frustra Orator in foro vel curiā Judices ad mansuetudinem & clementiam; denique frustra Imperator in acie milites ad manus strenuè cum hoste conferendas, victoriamque reportandam hortatur, si in hominum potestate non sit ea, ad quae incitantur, perficere, & dictis obsecundare. Frustra, inquam, haec omnia sunt, si hominibus non sit libertas: furdo enim canit, qui consilio, variisque adductis rationibus ad id aliquem impellere nititur, ad quod praestandum non habet facultatem.

I. Sacrarum, Literarum, Conciliorum, Patrum, ac Philosophorum auctoritate ostensum est dari libertatem.

II. Communi Orbis consuetudine ostenditur homines esse liberos.

Sublatà libertate inanes sunt deliberationes & consilia.

Aristoteles Ethicor. cap. 5.

III. Ex praemiis propositis solis arguitur in hominibus libertas.

Frustra sunt adhortationes, si non sit libertas.